

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Шевченко Ольга Степанівна

к.е.н., доцент

Іванцова Альона Владиславівна

Бретош Ганна Вікторівна

студенти

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

Вступ. Міжнародна трудова міграція є невід'ємною частиною світового ринку праці. Формуючись під впливом процесів глобалізації та регіоналізації, в умовах технічного і технологічного розвитку країн і регіонів світу, сучасна трудова міграція характеризується небувалою наростаючою масштабністю і складністю.

Трудова міграція стала частиною міжнародних економічних відносин. Міграційні потоки спрямовуються з одних регіонів і країн в інші. Породжуючи певні проблеми, трудова міграція забезпечує безсумнівні переваги країнам, що приймають робочу силу і поставляють її.

Актуальність теми полягає в глобальності та швидкому зростанні внутрішньодержавних та міждержавних переїздів населення і трудових ресурсів у різноманітних формах, особливо на теперішньому етапі існування феномену європейської міграційної кризи.

Мета роботи. Головною метою цієї статті є здійснення аналізу характерних рис міжнародної міграції робочої сили в сучасних умовах глобалізації та поглиблення інтеграційних процесів.

Матеріали і методи. Міжнародна міграція робочої сили (трудова міграція) - це переміщення працездатного населення з одних держав до інших з метою працевлаштування строком більш ніж на рік. Вона включає два зустрічних явища: еміграцію і імміграцію. Еміграція – виїзд населення країни за кордон, імміграція – в'їзд населення інших країн на територію даної країни. Ці

різноспрямовані потоки трудових ресурсів формують міжнародний ринок праці, який об'єднує аналогічні ринки на рівні держав і регіонів. Трудова міграція є формою існування міжнародного ринку праці [1, с. 100].

В результаті міжнародної трудової міграції за кордон переміщується робоча сила. Сучасні масштаби даного процесу можна побачити на рисунку 1.

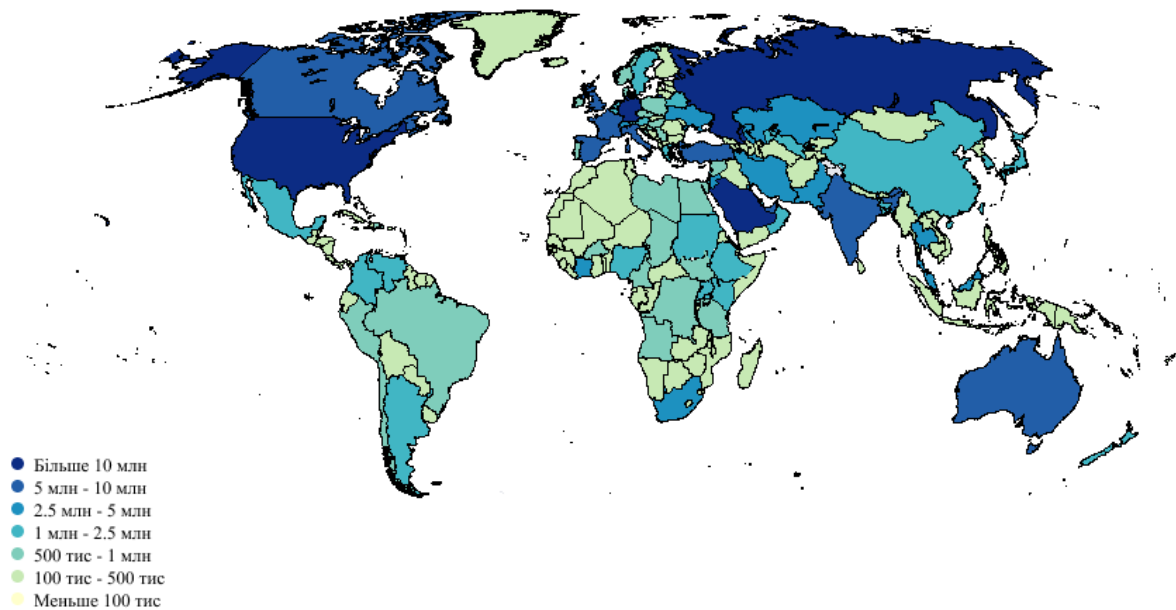

Рис.1. Кількість міжнародних мігрантів за 2019 рік [2]

Країна, що експортує робочу силу, тобто країна, звідки емігрують працівники, зазвичай отримує своєрідну оплату за такий експорт у вигляді переказів назад на батьківщину частини доходів емігрантів. В умовах відносної надмірності трудових ресурсів в багатьох країнах вивіз робочої сили допомагає знизити безробіття, забезпечити збільшити грошові надходження з-за кордону. Але, з іншого боку, відлив висококваліфікованої робочої сили призводить до зниження технологічного потенціалу країн, які її експортують, їх загального наукового і культурного рівня.

У сучасних умовах домінуючою тенденцією в міжнародних відносинах є глобалізація, одним із проявів якої виступає міжнародна міграція робочої сили.

Важливість дослідження міграційних процесів, їх причин та мотивів зумовлена також стрімким зростанням обсягів, нарощуванням інтенсивності,

вагомим впливом на економічний та соціальний розвиток країн. У сучасному світі інтелектуальна міграція зумовлена процесами, які відбуваються не всередині науки, а в суспільстві загалом: криза економічних, соціальних, політичних і культурних відносин. При цьому багато країн зацікавлені в отриманні готових кваліфікованих спеціалістів у зв'язку з браком власних фахівців високого рівня.

Результати і обговорення. Причини міграції робочої сили можуть бути різними. За останні роки все більшу роль стали відігравати економічні причини: пошук роботи, підвищення доходів, рівня життя і т.п. Хронічне безробіття, яке існує в деяких країнах (особливо слаборозвинених), стало впливовим фактором посилення міграції. Цьому ж сприяють збільшення в останні роки розмірів вивозу капіталу, створення розгалуженої мережі філій великих фірм за кордоном, так як слідом за капіталом в ці країни спрямовуються і бажаючі отримати роботу.

Міграційні потоки спрямовуються з країн, що розвиваються в промислово-розвинені країни. У промислово-розвинених країнах завдяки можливості вирішувати комплекс соціально-економічних задач склався досить високий рівень життя, освіти та культури населення. Тому у виробництві і інфраструктурі існує цілий перелік непрестижних низькооплачуваних робіт і спеціальностей, на які важко знайти працівника. У той же час в країнах, що розвиваються і колишніх соціалістичних країнах, де високий рівень безробіття, а заробітна плата низька, існує багато бажаючих зайняти такі місця і вирішити, таким чином, проблему матеріальної забезпеченості.

Міждержавна міграція населення є однією з найважливіших складових сучасних процесів глобалізації у світовій економіці, поряд з іншими її компонентами: рухом товарів, капіталу, технологій, інформації. Переміщення людей через національні кордони має суттєвий вплив на формування міжнародного ринку праці [3, с. 97].

Істотним економічним чинником, що визначає міграцію робочої сили, є наявність органічного безробіття в деяких країнах, перш за все, слабо

розвинених. Важливим фактором міжнародної трудової міграції є вивіз капіталу, функціонування міжнародних корпорацій. Транснаціональні корпорації сприяють з'єднанню робочої сили з капіталом, здійснюючи або рух робочої сили до капіталу, або переміщують свій капітал в регіони, де є надлишок робочої сили.

Досить проблематично виглядає зв'язок міграції та зниження безробіття. Багатомільйонний приплив іноземної робочої сили не підняв рівень безробіття в країнах-реципієнтах (вона коливається близько 5% економічно активного населення). Це пов'язано з винятковою мобільністю трудових мігрантів, які готові переходити з однієї роботи на іншу або переїжджати в сусідню країну в разі загрози звільнення або депортації.

Також є думка, що громадяни, які працюють за кордоном, набувають більш високу кваліфікацію і переводять частину доходів на батьківщину, покращуючи її платіжний баланс.

Справді, в деяких випадках, завдяки експорту своїх робітників країни-донори змогли поліпшити економічне становище, підняти життєвий рівень населення, збільшити валютні резерви, підвищити якісний склад і деякі інші макро- і мікропоказники. Безперечно, що отримання «бідною» державою багатомільйонних або навіть багатомільярдних сум у стабільній валюті помітно покращує валютно-фінансове становище такої держави та всю її економіку. Воно збільшує асигнування і, зокрема, капіталовкладення на господарський розвиток та на підвищення добробуту населення. Держава стає платоспроможною, що дозволяє їй звертатися до міжнародних організацій і приватних кредиторів за позиками і кредитами. Отже, створюються суттєві передумови для підвищення життєвого рівня населення.

Слід зазначити ще одну важливу обставину. За період перебування за кордоном мігранти звикають до споживчих товарів країн-реципієнтів. Повернувшись на батьківщину, вони підвищують попит на імпорتنі товари, змушуючи «бідні» країни збільшувати валютні витрати на їх закупівлю.

Зниження попиту на місцеві споживчі товари відповідно відбивається на національному виробництві.

Можна виділити такі економічні наслідки для країн, які приймають робочу силу з-за кордону: підвищення конкурентоспроможності вироблених товарів внаслідок зменшення витрат виробництва (дешевша робоча сила), іноземні робітники забезпечують додатковий попит на товари отже стимулюють збільшення обсягів виробництва, економія витрат на освіту і професійну підготовку робітників, іноземні робітники не забезпечуються пенсіями і не враховуються при реалізації соціальних програм.

Наслідки для країни-експортера трудових ресурсів полягають у наступному: скорочення рівня безробіття, збільшення валютних надходжень до країни та покращення платіжного балансу. Але з іншого боку, з відтоком розумних людей значних проблем отримує економіка держави, виникає тенденція до спаду темпів економічного зростання. Це пов'язано з тим, що відсутні основні кадри, які рухаються економікою в виробництві та торгівлі. Тому при такій ситуації проглядається тенденція до спаду темпів економічного зростання.

Висновки. Міграція робочої сили являє собою переселення працездатного населення з одних держав в інші терміном більш ніж на рік, викликане причинами економічного й іншого характеру, і може приймати форму еміграції (виїзду) і імміграції (в'їзду). Міжнародна трудова міграція має як позитивні так і негативні наслідки для окремо взятих країн, але завдяки їй сукупний обсяг світового виробництва зростає внаслідок більш ефективного використання трудових ресурсів за рахунок їх міждержавного перерозподілу. Міграція робочої сили веде до вирівнювання рівнів оплати праці в різних країнах.

Сучасні міграційні процеси у контексті участі України в європейському та світовому міграційному обміні повинні розглядатись як один із важливих чинників формування національної міграційної політики держави, приведення її у відповідність до європейських практик з урахуванням демографічної

ситуації та істотних змін у системі міжнародних відносин, що зумовлені глобалізацією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. - Х. : Право, 2012. - 192 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Posib_Mignar_ekonomika_2012.pdf
2. Джерело даних карти: Секція геопросторової інформації, ООН.United Nations Population Division | Department of Economic and Social Affairs. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimatesmaps.asp?0t0>
3. Пітюлич М. І. Новітні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції та їх наслідки для України// Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2014. – с. 96-100. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvmdue_2014_1_20.pdf